

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 2. У Сомбору 31. Јануара 1866. Год. VIII.

Школски Лист излази месечно дваред : сваког 15. и последњег, а Пријатељ србске младежи излази као додатак школскога Листа дваред на месец.

Цена е за оба Листа 4 ф. а за сам додатак 1 ф. 20 н. на год.

Србска народна школа треба да е верозаконска.

Основне школе, у којима се деца од 6—12 година уче, зову се народне, што су наменјене за децу целог народа без разлике стана и грађанског положаја њихових родитеља. У ову школу треба да иде свако дете, и тек пошто јоу сврши издав се на изучење оне, струке којом ће себи и својима по времену ужитак прибављати, и у којој ће општинској задруги као члан служити.

Овака школа постала е у цркви Христовој; јоу е од постанка њеног св. црква као брижљива мати неговала, за јоу се старала и њоме управјала. Тек одскоро узеле су грађанске општине и световне власти бригу о издржаваню и напредованю школа, но ипак е свуда у просвећеној Европи задржан верозаконски карактер народних школа, тако да имаю по свуда римокатолици своје, а еванђелици једне и друге вероисповести опет своје школе и то не само основне, него и више као што су гимназије, колеџе, лицее, па напоследку у гдекоим земљама и сама свеучилишта. То исто видимо и у нашој драгој отачбини. Тако н. пр. у Пешти премда постое две државне гимназије, ипак имаю протестанти своју, а од неког времена и реформати своју одделјну гимназију, а свака вероисповест има своје основне школе; то исто видимо у Пожуну, Кечкемету, Кезмарку, и у опште у свима оним крајевима и општинама, где люди различите вере, па ма и једне народности, станују.

Кад дакле суграђани наши, и други народи у Европи, кои нас у просвети далеко надмашују, за нужно налазе имати верозаконске мале и велике школе, премда они едан език и една писмена имају; то држим, да већ и из тог едног узрока ми Срби православне вѣре треба да одржимо и подижемо своје сопствене школе у нашим црквеним обштинама; ер што римокатолици, евангелисти и евреи сматрају да је по њи полезно, то је у овом погледу јачно и за нас не само пробитачно, него нам је зарад обстанка и напретка нашег доиста и преко нужно.

Истина признати ваља, да су се у новие доба, од како је међу људма идеја народности овлада, почеле појављивати на западу европском школе комунске или школе за децу различитих вера и народности; но оваке школе, — премда у Америци постоје и напредује, — у Европи остају само као покушаи, кои се дуго немогу одржати, ер су противни верозаконским интересима или свију партия, којима такова школа припада, или што је још горе, онима између њи, које су слабије и невештије.

У колико нам је познато, баш ревностно свештенство римокатоличке цркве у немачкој противно је јако увођењу комунских школа, бојећи се да се у њима деца неодпаде од своје вере на туђу, или да непастану од њи сумњичари и неверници. У толико нам чудније пада, што чујемо, да се у гдекоим крајевима народа нашег, где досада школа имали нисмо, подижу комунске школе, и морамо у обрану нашу глас свој подићи, изјављујући, да по нас србе комунске школе никако нису, него да су нам нуждне и преко потребне у свима крајевима нашим школе верозаконске, као што их у Бачкој, Банату, Срему и Бараньи већ од сто и више година имамо, и какве остали наши суграђани у Угарској имају. Само верозаконске основне школе одговарају нашим потребама, само такве школе кадре су ово мало на све стране разсејаног народа нашег сачувати и у вери, народности и грађанским врлинама воспитати.

Ето у Срему, Бачкој, Банату и у Бараньи, сваки члан народа нашег са поносом признаје да је србин, сваки је пун народне свести, и ако је у школу ишао чита и пише србски, познаје своје црквене обреде и љуби своју прадедску светињу, ма да је како туђим живљем обколџи и с' иноверцима и иноплеменицима измешан; напротив у Славонији и у Хрватској у

www.овом погледу не можемо се нимало похвалити. Очеvidци казују, да се тамо наши прости люди не умеу по обичају своје цркве ни Богу молити и да себе Власима називају, а редак је и међу отменима који би умео ћирилицом свога имена написати. Осим свештених особа слабо ко тамо чита и пише ћирилицом, а на служби Божјој по селима нема ко да пов херувику, Достојно и остале духовне песме.

Дочим у Бачкој и у Банату од популарних књига више хиљада примерака прође, догле у свој Славонији (осим Срема) и у Хрватској (осим Горњег Карловца) непрође баш ни една едина. — Той превеликој разлици узрок је, што овде имамо отдавна наше верозаконске србске школе а тамо немамо, него нам деца или у туђе школе иду, или ни у какве. —

Доиста већ и из овога што досада споменух, свако може увидити, да је нама србљима верозаконска школа у данашњем времену условљена без ког нам нема среће ни напретка, ал да би се то још већма доказало, морам навести овде, чему се имају србска православна деца у србској народној основној школи учити, и што се у комуноској школи никако научити не може.

Прво што србска деца у школи својом уче, есу наше молитве, које нам преосташе од побожних наших предака као свети аманет, и које чувамо већ од 1000 година или од двадесет и неколико нараштаја. Сви знамо да овим молитвама уче децу наши србски учитељи. — А како би то у комуноској школи било? — Узмимо случај да је у тој школи учитељ наше вере, пак да је дужан то чинити; шта би у тај пар римокатоличка деца радила; — и ели право да ова догле дангубе, док наша молитве уче? Ако ли је учитељ члан друге које цркве, ко ће онда нашу децу богомолби учити, или ће их валда нагонити да уче оне молитве, које и остала деца? — У нашој школи почини се и свршује свако предавање молитвом; у комуноској или би то посве изостало или би се употребљавале молитве по начину римокатоличком; ер њинов епископат јачајно не би иначе допустио. Па кад би нас то одвело?

(Продужиће се.)

Противу Пиянства.

Неумереност у пићу вина и ракије отима од дана до дана све већма мах, особито међу простотом, и то на тако ужасан начин, да већ и деца код ових несретних родитеља у ово жалостно зло падају. У таким случајима дужни су учитељи већ по својој савести све можно насупрот чинити и не само из ових несретних породица децу чувати, него и оной деци, која на свом дому није овој опасности изложена, несрећу жалост и срамоту овога зла пред очи стављати, и одвраћати, и гдегод је можно узимати завете на уздржанјѣ. Ние мучно млађима завет овај одржати, а многи је сачуван, који је већ у искушенјѣ дошао; и ова победа над самим собом од велике је важности, ер научи онога, те увиди, да тврда воља све може и то лако, особито кад се својега свечаног обећања сети.

Ово велико и особито међу простотом мах преотимљује зло принудило је многа свестна правителства, те су издали налоге на све подчињене власти, да се ставе са свима онима лицима у дослуку, која на ово уплива имају. Особито су умолјени свештеници и учитељи, да сва она средства прихвате, која су се противу овога зла по другим крајима већ засведочила, али да се исто тако и сви остали људи дигну као мужеви противу овога тела и душу упропаштајућа зла.

Како је зло ово и код нас особито по Банату и Бачкој овладало, то је вредно, да се ове красне намере мудрих и народ свој љубећих правителства уваже, вредно да чују и читатељи овога листа, како су се други спасли не били што већма пажњу своју на ово обратили, и бар по некога, који би другине у ово зло пао, вољом окрепили и подигли, да се и сам спасе.

Порок неумерености у пићу вина особито ракије излази од дана до дана све љуба рана, што снагу народа до срдца трује, оеда и прождјуре. Нема једнога пријатеља човештва, који ние гледећи на простоту од члѣ душевне и телесне важности зависи богатство и благостанјѣ целога народа, на жалост увидио, како овде у овој класи, на извору свих производа пропада здрављѣ, снага, срећа, благостанјѣ, вера, поштенјѣ, таленти, а и породица, једном речи, како сва добра, која су кадра живот срећан начинити овоме гнусномѣ

идолу на жртву падаю. Ко овом поганом пороку у нокте падне, тај иде стрмоглавце, док се у оном гадном пияници неугаси и последња искра божјег облика, што човека разликује од скота.

Покушавала су правителства нека овом душманину човештва насупрот стати тим, тражећи да умале крчме и да свакојким наметима отештају куповањ и продају ових пића; али узалуд, и видели су да се овим начином неможе злу овом доскочити, него ту мора устати мушка одважност, која ће уз племениту ревност врских народолюба и уз снагу уверења мегдан одржати. Ћсте поедини човек врло слаб према величини задаће, али велика као див изађе свестна воља, чим се са равномисленици сложи, пак и на црквене и мирске власти и ауторитете наслони. За друштво, овај најлепши цвет уставнога живота, за друштво је ово најлепша задаћа, од које се не може благословеније замислити ни намером, ни следима.

Искусством је засведочено, колико се са друштвима успело и у оним земљама, где је зло ово на највећи мах истерало било. Одма први покушај са друштвима био је необично велики и сретан и онде, где се сумњало, да ће се овим преким путем моћи ишта учинити на супрот укоренјном овом обичају. Не само на здрављу и снази и рађању, него и на домостројству и финансијалном благостану ових породица показао се успех овога уреднога живота напрам оном неуредном за чудо велики и благодетан. На место онога лени и трула рада ступила је прилежност и издурањ; породички мир, љубав, слога, које је пиянство сасвим порушило било, вратило се натраг; чувство за закон и поштенј оживило је одма и то красније, него што је икада било; одма су се умалила злочинства и законопреступљенија, једном речи одклонјна је одедаред пропаст народа, која се пре тога свакоме чинила да је неизбежна.

Сретан и благодетан покушај овај ширио се одма на све стране. По свима крајима земљ подигласу се друштва умерености, која у својима установама и данас ту намеру имају, да ово убитачно зло пиянства од свога краја одбину. Нејима је друштвима пошло за руком задобити не само старије люде него и младеж у завет умерености, или управо непића, и сачувати их у овом завету. Ова су друштва окром

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

одвраћена оних, кои су већ упали у зло, за главцу задаћу узела, млађи нараштај одвратити и сачувати.

Овим средством учинјно је сила добра, па ако се није злу свуда доскочило, није кривица у томе, што средство ово не би довољно снажно било, већ у том, што није са довољно енергије употребљено. Код нас није никад још ни покушавано, нема још ни једнога друштва, ма да сви увиђају, да би нас само ово спасти кадро било; а код суседа наших друштва су ова мало по мало клонула, јер су кобкакве ситнице у свој делокруг увлачећи, главну намеру из вида испустила.

Како нас пијанство далеко грђе него куга тамани, управо мори да нестане са лица света, то је крајњи доба, да се и код нас друштва умерености установе. Ово препоручуемо и стављамо на душу свима местним поглаварствима, паросима, учитељима, трговцима и занатлијама, уобште свима честитим људма, кои отвореним очима гледе страотне и срамотне последице овога зла, које нас тамани о светцима и свечарствима о свадбама, погребима и даћама, у дан покопа, и сутра дан, и недеља дана, и шест недеља, и по године, и година, окром задушница и ружичала; која тамане о појутарјама и преслављивањима, прошњама, даривањима, прстену, венчањима, погачарствима, походима; која тамане о крштењима, и бабинијама, на кумовањима, на алвалуцима, тамане о жетви и берби, на мобама и ко би све набројао!!

На душу стављамо и заветуемо све и свакога, ко год народу свом добра жели, да један другом на руку иду, па да се увере, како се сила и лако учинити даде, ако само сваки у свом кругу савестно учини оно, што као поштен човек чинити има. Нема ни једнога села ни сеоца, ма како малено било, да нема у њему по који човек свестан, расудљив, поштен, кои се досад устручавао, али кои треба само да хоће па да одчаса нађе равномисленике. Сваки домаћин, сваки старешина породице има по неколико душа, над којима је властник, и за које ће Богу одговор давати, па којима ће његова жели и пример бити закон, да се оставе овога грднога зла. Тако ће постати дом прва основа овога друштва, које ће се на овој најприродној основи часом даље расширити, чим само старешине породица хоће.

Свештеници код свих народа у небројнима су прили-

кама показали, како су свакад готови побуђивати народ на стваранѣ добрих друштва притичући свуда само своим мудрим саветима у помоћ; и све што год овакога има по обштинама од њих е изашло и у црквеним се обштинама започело. На њих дакле обраћамо се са највећим узданѣм, њима и учитељима е најлакше обавестити старо и младо и одвратити од оне лудане мисли, да вино њ ракија снагу дае, која баш на супрот на час распали па потроши и убие. Први люди код свих народа изrekli су овај суд, и данас знаде сваки изображени човек, да пића ова никоје ране у себи немаю, но само ватру, да ужегу, и у часу све похарче.

Што се тиче власти, надати се, да ће друштвима овима свуда на руку ићи. Оне би сила унапредиле ствар, ако би у до-слуци са свештенством, све оне люде, кои се сада из превелике смерности устручаваю изаћи на јавност, позвали, да се око овога заузму; народни живот и благослов има право од свакога честита човека искати ово. Устмени е разговор овде далеко бољи него писмена упутства; жив говор подигне часом уверењ за добру ствар. Силом и влашћу се овде ништа не учини, но све само слободним собственим побуђенѣм, а ово жива реч часом подигне. Ако дакле нисмо ради да пропаднемо и да нас нестане, онда нека то што рекосмо буде завет и задаћа свакога доброга и разумнога човека.

* *

О ученоу писаня и читаня.

1. Приправляњ за писанѣ а читанѣ.

Пре него што почнемо децу учити писати и читати, морамо их најманѣ за шест недеља дана приправљати за тај посао. Приправляњ е двоструко: устмено и писмено. Оно прво може се назвати и говорним, или умним вештбанѣм, а ово друго обично зовемо ручним вештбанѣм. Оба два иду успоред едно с' другим и у свези са првим лекцијама из науке гледани.

Цео посао расположити се може сгоднo на дванаест лекција, од коих се свака учи два дана едно за другим и то пре и после подне, тако се две лекције сврше за 4 школска дана, една у понедељак и уторак, а друга у среду и петак; у суботу се понавља цео посао, и допунюе у чему су деца јошт слаба.

Примера ради навешћемо овдѣ свих 12 вештбана по реду.

Прво вештбанѣ.

Успоред са првом лекциом из науке гледаня.

1 Учитель узима у руке поединце оправе школске, и покаже их деци, па пита : Шта е то? и. пр. Узевши у руке књигу, покаже ю, и пита : Како се зове ова ствар што ю я сад у руци држим? Деца найпре сва одговоре заедно : Та се ствар зове књига. После прозвано едно и друго дете то исто рекне. Учитель затим показуе поедине делове књиге и пита за сваки део како се то и то на књизи зове, а деца одговараю у подпуной краткой реченици найпре сва, па онда поедина.

Исто тако ради учитель е' папиром, пером, оловком, правачником, кредом, сунђером, таблицом и писальком, а таблу, коя е велика па се неможе руком држати само покаже и о нью пита.

Деца найпре сва у глас одговораю, да се уз слободношю отворенню ослободе и она стидљива, а после их учитель поединце позива да одговоре за уверити се да сваки сам уме одговора казати. Учитель им за сваку ствар, кою дотле непознаваху каже право име, и тако их одма од првог часа навикава на чист и правилан говор, и научи да свака ствар има своє име, и да се о свакој ствари, кою видимо, може понешто казати.

2. Одма тог часа кад се овако учитель с' децом разговарао, валя да их упозна са правцем, и то овако : Милане, покажи ми руку коіом едеш? То е твоя десна рука. Славко подигни ти твою десну руку! Сви дигните у вис десну руку! Тако, сад спустите доле десну руку па покажите ми ону другу! То се зове лева рука. Сад учитель пита све учешике : Коє е десно око, а коє е лево око; десни образ, леви образ? Коє е десна страна ове табле? а коє лева? Шта видите од себе на десно, а шта на лево? Шта е под нама доле; шта е над нама горе? Покажи ми дољни део школске табле! — Коє е горњи део те табле? Божо, кога видиш пред тобом? А ко седи за тобом, баш за твои леђи? Ево овде е на столу правачник и књига; шта стои покрай књиге; с' коє е стране правачник; на чему лежи књига? (на столу). Шта е под књигом? (стол). На то правачник метне над' књигу па пита, шта е сад над књигом? и. т. д.

www.unilib.rs Кад се на овај начин почне учитељ с' децом о креди разговарати узме ју у руку, и напише њоме насред табле једну точку, каже да се то зове точка, да и они могу писалком на својим малим таблицама точку направити, понуди их да покушају то урадити, и да писалком притисну на сред среде по таблици. Сад учитељ напише успоред до оне на табли с' десна једну точку и пита шта је то, с' које стране стои ова точка на спрам оне прве и. т. д. Исто тако по упутству учитељвом пишу деца на своје таблице уз' ону прву точку једну с' десна другу с' лева, једну над средњом а другу под средњом, и после сваког записа издигну таблице да види учитељ јесу ли баш онако урадили, како им он каза. — Кад је све готово, онда се предузме брисање точки по учитељвом казивању овако: Сви побришите дољњу точку; сад ону изсред среде, па онда десну, леву, горњу. По себи се разуме да се при овом послу имају деца и у говору вештати, а то ће бити ако будемо једнако захтевали, да нам кажу шта су у тај мах урадили и. пр. сад смо написали горњу точку, сад дољњу точку, сад смо избрисали средњу точку. и т. д.

Други дан пошто се учитељ разговара с' децом као под 1. и 2. има он на исти начин написати, и ученике упутити да пишу једну точку доле с' десна, а другу горе с' лева (. .), и једну горе с' десна а другу доле с' лева (. .). Потом по три точке успоред с' лева, с' десна и у среди (. . .); једну горе, другу доле и трећу у среди (:); једну с' лева, другу успоред с' десна, а трећу у среди одозго, (. . .), и одозго (. . .).

Потом се вештају у намештању четири точке у различитим видовима, као: :: :: : : Посао овај израђују деца врло радо, па могу се и сама њиме много забављати, док се учитељ с' стариим ученицима занима.

Друго вештање.

Успоред са другом лекцијом и. гл.

1. Овде долази изговарање реченица о оним стварима које деца виде. Учитељ показујући стол пита: Ода шта је начини стол? Ко га је направио? Какве је боје овај стол? Шта ја радим на овом школском столу? А имате ли ви код куће стол? Па шта се ради на оном кућевном столу? и т. д.

На свако ово питањѣ одговараю деца нешто ускупу а нешто поединце. Гдекој пут после одговора пита учитель опет на ново овако : О чему си ти сад говорио ? Шта си казао о тој ствари ? — Тим се приправљяю деца за изговарањѣ у смислу и за правилно говоренѣ.

2. Кад се учитель увери да деца умею точке на различите начине наменштати и да знаю шта є десно, шта є лево, шта є горе, шта є доле; онда покаже кредом на табли, да се може од точке вући траг и на лево и на десно, и горе и доле; кудгод вучемо кредом свуда она оставља траг за собом, то се зове потез. То исто чине деца на своим таблицама. Потом узме у руку правачник и пита : шта є то ? У којој руци држим я правачник ? Я ћу сад овај правачник метнути или положити на стол, да сасвим лежи на столној плочи (али на крају стола да деца могу видити сву дужину правачника). Шта сам сад радио с правачником ? Где дакле лежи правачник ? — Видите ли поруб правачника тог у дужину ? — Дечице ! ту страну правачника коју видите, можемо и написати. Ево я ћу повући едан потез на табли овако : (——) Лежи ли овако наш правачник ? (Не лежи.) — Я ћу дакле други потез вући, погледајте га. (——) Лежи л' овај потез баш онако, као што наш правачник на столу лежи ? — Видите дакле, зато што овај потез тако лежи као што лежи правачник кад се положи, зове се положен потез. Како се зове овај потез ? А зашто се зове положен потез ? Сад сваки нека на својој таблици напише едан положени потез ! — Дигните таблу горе да видим, шта сте написали ! Какав є то потез што сте га вукли ? Има ли на овој икони гдегод положен потез ? Где є ? Напишите најпре овај одоздо; сад онај други горњи потез ! Какви су то потезови ? (положени). — Исто тако даде учитель да деца погоде коє су на табли положени потези, затим на столу, на скамји, на прозору, на вратима и у соби; још вештбаниа ради напишу пуну таблу положених положених потезова, и за после подне донесу учителю те покажу.

Идућега часа исправи учитель правачник држећи га на столу и запита єли и сада правачник овај положен ? Да шта би ми могли сад за нѣга казити ? (Стои усправљѣно). Шта стои јошт тако усправљѣно као овај правачник ? (свећа). Како дакле стои сад правачник ? (право ко свећа, усправљѣно) ?

Я ћу ево на табли написати како стои правачник, |
 вући ћу потез управо од горе доле ево овако :

Стои ли овај потез баш управо као свећа, и као |
 правачник кад га усправим? Како дакле стои? (усправ-
 љно). Како се зове тај потез? (усправљни потез). Сва-
 ки нека покаже руком правац, којим се вуче усправљ-
 ни потез. Устаните! руку горе! вуците управо доле! —
 Сад напишите сваки по едан усправљни потез на своим та-
 блицама. Да видим есте ли написали како ваља? Какав сте
 потез написали? — Ето сад већ умете два потеза вући. Кои
 је оно што смо га јутрос научили? Напишите га. — Кои смо
 потез сад учили? Напишите и њега! —

Шта стои овде у школи усправљно? Бил' ми умео кои
 написати усправљне потезе што су на овој икони, на вра-
 тима на прозору; шта стои у овог стола усправљно?
 (ноге). —

Напоследку каже се деци да праве усправљне по-
 тезове у еднаком разстояњу едно од другога, па онда тако
 и положене. То су равнотекући потезови, као н. пр.
 на икони горњи (поруб према долњим; и десни према
 левом). —

(Продужиће се.)

Изясненѣ ради недељне школе.

На питања од више страна, шта би се код ове наше сиротинѣ и
 оскудице на удесним књигама, могло све у недељној школи читати
 и радити одговарамо следеће:

Нека свака школа ако нема купи следеће књиге:

1. Апостоли и Евангелија у празничне и недељне дане,
 од Епископа Платона, у епископској печатњи у Н. Саду, 75 нов.
2. Нови Завет, превео В. Караџић, у трговини од библија у
 Пешти, 40 нов.
3. Псалтир превео Даничић, у истој трговини у Пешти, 15 нов.
4. Огледало христ. добродетели изжитија светих од Ник.
 Вукићевића, у Бечу код ц. к. дирекције школских књига, 50 нов.
5. Библичне повести од Н. Вукићевића у Сомбору, 36 нов.
6. Читанка за четврти разред србских главних училишта.
 У Будиму у свеучилиштој књигопечатњи за 47 нов.
7. Неколико народних песама у Сомбору код дирекције
 предаданје, 10 нов.

8. Толкованѣ св. литургије, од Н. Вукићевића, у Сомбору 36 пов.

9. Спомоћна књига за разјасњавањѣ црквенога појма, од Н. Вукићевића, у Сомбору 36 пов.

далѣ ваља свака обштина да држи школски лист и селјака Из књиге 1, повториће се увек оно св. евангелије и апостол, које онај дан у цркви читано; из књиге 4 5 и 9 читаће се увек онај одсек којем је кад време, а све остале књиге ваља читати по реду увек по одсек.

Што се школскога листа тиче, ево ћемо навести по реду, шта би се све из њега у недељној школи читати могло:

I. Из науке хришћанске: а) Оче наш истумачен 1860, 433; Молитвице истумачене 1860, 513; Символ вере истумачен 1860, 593: 1-ва Божја заповест истумачен 1861, 697; 5-а Божја заповест истумачена 1860 598.

б) Служба Божја 1860, 273; ектенія истумачена 1859, 74; црквене песме истумачене 1859 и далѣ: молитве из часловца и псалми истум. 1859 и далѣ.

в) Божић 1861, 645; Духовни пост 1859, 141; велики пост 1860, 113; велика недеља 1860, 179; велики петак и субота 1860, 211; Ускрс 1860, 242; Света педесетница 1861, 247.

г) Опомене духовној младежи 1861, 66; Разговор свештеника 1861, 148; Свећа у тами 1861, 390.

II. Из Географије и историје: Банат 1859, 434, Бачка 455, Срем 457, Войводство 471. Славонија 473, Война Краина 492, Аустријски народи 477; Кратак преглед земљописа 1861, 583, и додатак 745; Садашњи народи у Европи 1861. 24; Обштина 1862, 318; Найближа околина 332; прва лекција на карти, 348; Угарска 54; Облици делова света 1861, 40; окром оног што је у читанку за IV-и разред ушло.

Почетак Хришћанства 1861, 284; Живот првих хришћана, 342; и 1862, 282; Мученици 1862, 378; Калуђери и манастири 395; Цар Дукљан 556; Сеоба Срба 1859, 510; Срби постају хришћани 538; Стеван Неманја 648; Срби у старо доба 1862, 248; Срби у Угарској 1864, 90; Кнез Лазар 232; Доситеј Обрадовић 41; Генерал Милутиновић 150; Ајдук Велько 1862, 11; Велизар 334; Дрвени коњ 351; Сократ 394; Књигопечатња 430; Напредак рода људскога 1859, 699.

III. Из математике и природословља: а) Примери за рачун из економије 1859 91 и 108, особито 319, 364, 378, 397, 414, 460 и т. д. примери практичнога рачуна 1862; рачунске задаће 1860, 75 и 1862; Вештанице при рачуну 1861, 605 и далѣ.

б) Човечја душа 1862, 300; Закони здравља 1859, 232; Десет заповести дијететичких 1860, 79; о чуваној здрављу 1861, 8; о светлости 152, о топлоти 202, о ваздуху 218; помоћ у опасности живота 1862, 14 и 27; правила за чувањ здравља 269; о одрањивању деце да снажни и дуговечни људи буду 404.

в) Коњ 1859, 41 и нега 421; Пето и кокош 1860, 262 и нега 443; Тице и бубе 1859, 287; Тице и земљоделство 1862, 88; о сви-

доделству 1861, 123; Знаци погоде 1862, 174; из Метеорологије 189; Дуга 208; Бура 287; Зима 510; Створ земљ 383;

Окром овога има за шегрте: блага обичај 1858, 43, савети шегртима 8, Гашан 11; Сагни се 141; светски неваљалци 141; Занат 174; Деда Милисав 1859, 233; Звиждока 621, пут богатству 685;

И гомила других приповедака и наука.

Из овога се дакле види, да ние оскудица на предметима ма да смо сиротиня, већ е оскудица на времену, да се све ово изради, зато би по нашем мненю најболѣ чинили они и показали се да су люди паметни и да желе деци својој добра, кои би неделъну школу расширили, па зими и у радње дане децу слали н. п. сваког четвртка до подне мушку, а по подне женску или цео четвртак женску, а мушку сваки други дан на вече од 5 па до 8 сати, али дакако код би и учителю за овај труд добру наредили награду.

Не могу обићи, да наведем овде, како у бр. 21 пр. год. хвали Господарски лист по Напредку праве родалоубе у Чалми у Срему Јанка Фрушића и њгова друга, кои за своје новце основаше онде читалиште и држе 11 различитих научних листова, па сваке неделѣ по подне од 3 до 5 сати држе праву школу са одрастљим людама од 25 до 50 година, и поучаваю их у различним економичким знањима, тумачећи, учећи и показујући; чему додае исти лист: на оваки начин може наш народ до чега доћи, само кад би Бог дао, да би оваких школа и по остали мести било, а не само у Чалми. Овако би могли радити и други наши бележници, учители, свештеници, трговци и остали разумни люди и народни пријатељи.

Д о п и с и.

Сомбор, 15. Јануара. Народна светковина св. Саве Просветителя прослављена е код нас юче у цркви и у школи на најсвечаниј начин. Пре свете Литургије сакупе се сви ученици главне и реалне школе у здание девочки школе и ту госп. катихет Костић освети водипу; ученик гимназије врбашке Веселин К. Стефановић декламоваше песму лику св. Саве, неколико ученика главне народне школе приповеде житије светитељво, а сви заједно одпеваше тропар и песму у славу свеца. Напоследку разда управитель најсмирним ученицима и ученицама на дар своје књижице, и тим се скромна ова школска светковина заврши. На св. Литургию позову нас сва звона у трипут и сакупише се сви учители и ученици са нешто мало простога народа и с' врло малим бројем овдашних отмених срба. Свечану службу Божию одслужи госп. прота Бранковић са оба катихете и ђаконом и спомене на њој из читулѣ приправничкога завода упокобне добротворе и подвижнике народне просвѣте, а потом освети и кољиво школско. —

По свршетку литургије уз громогласне звуке звона, ово свештенство с' народом уз појанѣ светосавског тропара дође у здание србског учительско-приправничког завода, где е венац отмених србких већ

сакупљѣн био. Ту у великой дворани школској а пред ликовима светога Саве, и славянских првоучитеља, освети се водица и одное химна Светосавска. Затим словише помоћни учитељи завода овог Г. Г. Ђорђе Теодоровић и Никола Груић. Први е говорио своју беседу о делима св. Саве, а други е декламовао „Проту“ из познатог списка „Свети Сава“ од прослављеног нашег митроносног списитеља Преосвештеног Никанора Груића. Оба два говора праћена су с' усклицима усхићеног народа. Свечаност се заврши химном св. Саве и кушанѣм кољива, после чега приправнички хор запое дивну стихиру: „Апостоловъ сродниа чистоти желанием“ и литија се уз' звоненѣ звона у цркву поврати, где е слѣдовао одпуст. —

Из Баранѣ. Малено али чисто србско село Кишфалуба, — пре 150 година звало се Бранѣин, — прославило е красно у цркви и школи својој успомену св. Саве. У цркви била е свечана служба и деца су поља песму св. Саве. Из цркве ишло се с литиом у школу где е гд. Свештеник народу лепо слово говорио, упућујући га да се угледа на добродетели србског просветитеља. После освећеня водиче приповеди млади учитељ Берић сакупљеном народу живот и дела свештителя Саве и његовог отца Стефана Неманѣ. Потом опет даде Свештеник народу кратко поучение и благослов, а деца одпоу песму „Воскликнем любовио“ и пошто сви хришћани частии крст целиваю, с' поянѣм кондака врати се литија у храм Божји.

Из Капелне у Славони. Ове ће године бити у Капелни, одной сиромашној обштини у Славони, школска кућа подигнута, на коју е сврху са особито ревним настојанѣм мѣстног Господина Пароха Павла Николића, и господина билѣжника Драгутина Хайденега, Пресвѣтли Господин Густав Барон от Прандау, посвуда већ познати као краснодушни великаш и властелин, сву потребну грађу бесплатно даровао. — Вредно е таквим србске младежи приятельима рећи, да их Бог поживи много лѣта! — Када у нашој средини будемо много овако ревностних люди имали, уздати се можемо, да ћемо на пољу изображеня младежи од дана на дан напред ступати.

Марко Станковић

Јеродиакон и учитељ.

Школске вести.

Попунѣна учительска места.

У Херцег Суљошу: г. Јован Деспотовић изучио 4. гимн. разреда и препарандију. Проглашен да е способанза учителя на основной школи. Тражили се још: Ђорђе Сабадош, и Гавра Бољарић. Одобрено од кр. намест. бр. 82908 г. 1864.

У Илочцу: г. Васа Милиновић изучио основну школу и препарандију. Тражили се још: Јаков Николић. Одобрено од кр. наместн. бр. 82909 г. 1864.

У Баи: г. Исидор Баић. изучио 2 реал. раз. и препарандију. Проглашен да је способан за учитеља на основној школи. Тражили се још: Васа Урсић, Алекса Конковић и Дамян Попов. Одобрено од кр. наместн. бр. 87241. г. 1864.

У Товаришеву: г. Мирослав Груић. Изучио 2 реал. разреда и препарандију. Проглашен да је способан за учитеља на основној и нижим разредима главне школе. Тражили су још: Антоние Симоновић, Паво Мирковић, Коста Живковић, Јован Петровић. Одобрено од кр. наместн. бр. 87246 г. 1864.

У Шиклошу: г. Васа Урсић, свршио је 6. гимн. разреда и препарандију. Проглашен да је способан за учитеља на основној школи. Тражио се још: Милан Лончарић. Одобрено од кр. наместн. бр. 40836. год. 1865.

Дознали смо далџ, да је за учитеља у Турин наименован и потврђен г. Филип Бркић, а за учитеља србског у Парцу г. Милош Алексић. Обе ове општине добиле су, колико их ми знамо, добре учитељџ, и надамо се да ће с њима подпуно задовољне бити.

За учитеља у Станчеву (ово је чисто србска школа у Банату) наименован је Милош Войновић арадски приправник, почем се нико други за ово место није јавио. Ово наименованџ одобрено је под условом, да исти мора на свршетку ове школске године у Сомбору испит учитељски положити, и по томе ће тек моћи стално потврђен бити, ако испит добро положи.

На исти начин постављени су недавно арадски приправници Любомир Марковић за србског учитеља у Нимету Јован Путник за србско-романског учитеља у Сентадрашу; Михаил Целић за србско-романског учитеља у Хрнякову. Сва ова Господа морају месеца Јунија ове године у сомборском учитељско-приправничком заводу испит полагати, да се види есу ли и у колико су способни за обучавањџ србске деце.

Овако ће одсад сви арадски препаранди, кои се на мешовита србско-романска места за учитељџ постављају, поново морати у србском учитељско-приправничком заводу строги испит полагати. С' тога би србски младићи из Баната и из поморишке крајине много болџ чинили, у место што иду у арадску романску препарандију, да овамо у Сомбор дођу и ту се у србском заводу и међу србљима за учитељџ изображавају.

Из доставерног извора дознали смо да се за Оросламош, и за Ченей у темишварској, а за Пљвиш и за Суботицу у вршачкој епархији нико није искао. Ово нам је тим чудније, што има свршених србских приправника не у странама него баш у тим истим епархијама, кои још нису намештени, и мислимо да би нужно било, да пречасте Консисторие овакове неухлебљџне кандидате учитељства баш приморају, да за неко време онде супленти буду по оној саборској наредби §. 29.

УПРАЗНЉЕНА УЧИТЕЛСКА МЕСТА.

У бачкој дијецези: у старој Кашки, Врбасу, Десп. Свет Ивану, Кисачу, Дероњу, Пивница, Брестовцу.

У Темишварској дијецези: у Нов. Свет Ивану, Оросламошу, Ченею, Чаду, Чакову, Кикинди, В. Семиклошу.

У Вршачкој дијецези: у Подпорњу, Суботици, Павлищу.

У Будимској дијецези: у Ловри, Чобанцу, Калазу, Збегу М. Бов, Литоби, Шиклошу, Саки.

О Б Я В А.

Трошком фонда Школскога Листа, а на корист фонда за учитељске сироте, изишла је на свѣт:

Спомоћна књига

за разјасњавањѣ Црквенога појаня
за учитељѣ и за младеж списао Н. Ђ. Вукићевић.

У овој књизи разјасњене су све оне Црквене пѣсме што се у болѣм нашим народним школама појати уче, наиме осим оних из школске појанке јошт и стихире Божијне, частнога поста, великог петка, и заупокојне на 8 гласова, притом молитве из малога катихизиса, као и молитве пре и после предавања школског.

По овоме садржају види се, да је књига та свакоме учитељу и ученику Србске Школе необходимо нужна, а и свакоме православном Хришћанину и Хришћанки врло полезна.

Она износи преко 200 страница у маломе формату, и стои само 36 нов. а. вр.

Пре три мѣсеца трошком истог тог фонда штампана је књига:

„Изяснение св. Литургије Вечерња и Јутрења“

Књига је ова списана по чланцима из Духовне Бесѣде с' употребљеним мѣста из Црквесловия првосвештеног Митрополита Србског Михаила, и из Евхологиона протојерея М. Ѡ. Раевскога. Износи 230 страница у маломе формату, а цена јој је такође 36 нов. а. вр.

Обе ове књиге добити се могу за готов новац код уредника овога листа. Новци се имају у плаћеном писму послати.

О Г Л А С.

Књижница под насловом „КОТАРИЦА ЦВЕЊА“, сад је у штампи и изићи ће о Сретенију.

Имена пребројника, биће у књизи печатана.

Г. Г. скупитељѣ, којима су огласи послани и кои се у први мах не одазваше, поново умољавам, да ме својима предбројницима подпомогну.

Дим. Јосиф.

Учитељ у Н. Саду.

Издаје и уређује Никола Ђ. Вукићевић.

Брзотиском Андрије Вагнера и друга.